

КИЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТ ЖУРНАЛІСТИКИ

УДК 002.703.0 (47.71)(09)

На правах рукопису

ЗАЛІЗНЯК

Богдан Васильович

**ПРОГНОСТИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ ПРОБЛЕМ ДУХОВНОГО І
ПОЛІТИЧНОГО САМОЗДІЙСНЕННЯ НАЦІЇ У ПУБЛІЦИСТИЦІ
ЧАСОПИСУ "ЛИСТИ ДО ПРИЯТЕЛІВ"**

10.01.08 — Журналістика

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук**

Київ — 1997

00751392 (R)

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі зарубіжної преси та інформації факультету журналістики Львівського державного університету імені Івана Франка.

Науковий керівник: доктор політичних наук Лось Йосип Дмитрович, завідувач кафедри зарубіжної преси та інформації факультету журналістики Львівського державного університету імені Івана Франка

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор Іванченко Роман Григорович, завідувач кафедри видавничої справи та редагування видавничо-поліграфічного факультету Національного технічного університету України ("КПІ")

кандидат філологічних наук, доцент Мукомела Олександр Гнатович, доцент кафедри міжнародної журналістики і масових комунікацій Інституту журналістики Київського державного університету ім.Тараса Шевченка

Провідна організація: Інститут народознавства НАН України, відділ етнографії (м.Львів)

Захист відбудеться "22" грудня 1997 р. об 11 год. на засіданні Спеціалізованої вченої ради (Д 01.01.08) в Інституті журналістики Київського державного університету імені Тараса Шевченка (254119, Київ, вул.Мельникова, 36/1, Інститут журналістики)

З дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Відгуки на автореферат надсилати за адресою: 254119, Київ, вул.Мельникова, 36/1, Інститут журналістики.

Автореферат розіслано

48

листопада 1997 р.

Учений секретар
Спеціалізованої вченої ради
кандидат філологічних наук, професор

Олійник В.П.

"Листи до Приятелів" Миколи Шлемкевича — унікальний часопис. По-перше, відомий український публіцист започаткував у США новий тип журналу — своєрідну енциклопедію знань про тенденції розвитку світу. По-друге, від інших часописів "Листи до Приятелів" відрізнялись проповідуванням національної демократії, елегантним стилем викладу, толерантним, довірливим тоном розмови, високим інтелектуальним рівнем їх авторів. По-третє, часопис розповсюджувався в чужому інформаційному просторі. Отже, М. Шлемкевич, за словами В. Шкляра, не мав ні матеріальних можливостей отримання, зберігання, підготовки і розповсюдження інформації, ні конкретно визначеної території розповсюдження інформації за допомогою наявних конкретних компонентів національної системи інформації та зв'язку, не міг скористатись наявністю національної комунікаційної політики в галузі інформації та зв'язку [1; 10-11], що забезпечує держава, коли вона є.

"Не забути б нам сьогодні: для чого народжується людина, чому великі прагнули до гармонії у цьому світі, чому вони так підносили гуманістичні цінності, чому вони були такими терпеливими, далекоглядними, а отже, мудрими" [2; 30], — читаємо у Анатолія Москаленка надзвичайно актуальні сьогодні думки. Адже в нинішньому розшарпаному світі, в контексті непростой економічної ситуації в країні багатьом людям (не є винятком і журналісти) прагнеться утвердити тільки свою правду. І шпальти часописів перетворюються на ристалища. Так було у всі часи. Так було і тоді, коли у США видавав "Листи до Приятелів" Микола Шлемкевич, — протягом 1953-1966 років. Тоді (як часом і нині) багато командних позицій в українському житті і на еміграції, і в Україні опинилося у руках груп та людей з невисоким рівнем культури, з низькими моральними якостями. Шлемкевич це бачив і бив на сполох. Як підсумок — здобував собі пошану приятелів, але й ненависть ворогів. Радянська преса в Україні не раз закликала виступити проти "ідеалістичної філософії Шлемкевича-Іванейка".

В історії української публіцистики, яка ще не створена, оскільки і досі не зведено воедино літературний канон і систему цінностей, на яких він базувався, в Україні — підневільній республіці колишньої імперії, із відповідним каноном, виробленим українським суспільством, його громадською думкою у вільному світі, — одним з найповажніших її діячів був Микола Шлемкевич.

Творення суспільно-політичного життя в діаспорі вимагало творення якихось об'єднаних центрів, які мали б заступити державні органи (інституції, пресу), що функціонують у незалежній державі. Українській спільноті, по-перше, слід було допомогти у розумінні подій, що відбуваються у світі. По-друге,

український загал мав отримувати роз'яснення про українську політику в діаспорі та її перспективи. По-третє була нагальна потреба в публічних критичних виступах щодо ситуації в Державному Центрі УН Ради, в УГВР.

По-четверте (а можливо, — по-перше), потрібно було створити друкований орган, який би був духовною опорою української спільноти в країнах поселення, гартував волю і дух української людини на чужині.

І таким органом став часопис "Листи до Приятелів", що 15 років (1953-1967) будив українську суспільність від байдужості, пропагував ідею державності.

Його типологію можна означити одним словом — енциклопедія. Тут містяться полемічні статті на політичні теми, читачів знайомлять з філософськими і політичними системами в світі в їх хронікальному розвитку, трактуються політичні події в світі, після чого кожного разу робиться висновок: на користь майбутній Україні той чи інший розв'язок події, чи ні. У часописі розповідається про життя в імперії під назвою СРСР, публікуються огляди літератури як письменників у діаспорі, так-і в материковій Україні; кожне число знайомить читачів з новинами культури — і в місцях поселення, і за кордоном. А найголовніше — тісне спілкування з читачами. Цьому служить, найперше, рубрика "Чому", в межах якої інколи розгортаються дотепні "двобої" між головним редактором і читачами. Унікальність "Листів до Приятелів" полягає і в тому, що це справді листи у вигляді часопису, що це справді розмова приятелів. Інколи — дуже гостра, але вкрай потрібна. А в підсумку — державотворча, та, що спонукає українців замислюватись над проблемами своєї нації, над тим, як самоздійснюватись у просторі, який лежить поза межами України, а не тільки думати про матеріальне.

Виданню часопису передувала значна робота над собою: філософська освіта, що завершилася отриманням звання доктора філософії (1926 р.), а згодом — виданням своєї праці "Філософія" (1934 р.); невтомна публіцистична діяльність у львівських часописах, співредагування часописів, участь у письменницькому об'єднанні МУР (існувало в Німеччині в 1946-1949 роках), заснування Українського науково-публіцистичного інституту, завдання якого — виправляти помилки, а також фальсифікації у різномовних виданнях світу щодо України (і в світовій пресі, і в енциклопедіях, інших наукових виданнях). Ще в 1946 і 1947 роках у Мюнхені двома виданнями побачила світ його публіцистична праця "Українська синтеза чи українська громадянська війна?"

Структура часопису удосконалювалася з роками.

Серед постійних авторів різних за жанром публікацій — репортажів з мистецьких виставок, листів-монологів, аналітичних статей, оглядів преси тощо

— Іван Кедрин-Рудницький, Роман Купчинський, Дмитро Кузик, Теодор Олесюк, Остап Олесницький, Михайло Ветухів, Любов Дражевська.

У числах за 1954 рік з'являються аналітичні статті, в яких вільно передаються думки найкращих мислителів світу — Альберта Камю, Арнольда Тойнбі, Ортеги-і-Гасета, Макса Вебера, Карла Ясперса, Люїса Мемфорда, Ф. Ніцше, Габріеля Марселя, Е Шпрангера, Альберта Швайцера. Серед авторів-аналітиків часопису вирізняється О. Федорика зі своїми точними і ясними коментарями філософських систем та поглядів.

Головне для Миколи Шлемкевича — культивувати на шпальтах часопису думку, що було дуже нелегко. Справжня публіцистика, як відомо, не боїться, коли треба, гостро протиставитися неправді, лікувати зневіру.

“У суспільностях, податливих на всякі слабості, — читаємо в автора статті “З редакційного нотатника” в “Листах до Приятелів” за 1966 рік, — порожнеча й безсилля намагаються експлуатувати патріотичні сентименти людей і монополізувати для себе етичні цінності” [3; 9].

Микола Шлемкевич розумів, що не можна віддавати етичні цінності у руки “крайніх”, інакше — суспільство вкриється мережею барикад, апелював до моралі, базованої на християнських засадах, намагався прищепити сучасникам етику відповідальності за свої дії, за майбутнє українського суспільства, за майбутнє Української держави.

У Ч. 1 часопису Микола Шлемкевич писав: “Ми не думаємо повторити те, що вичитуєте в газетах. Ми не приносимо Вам останніх сенсаційних новостей... Ми відповідатимемо на Ваші запитання, даватимемо пояснення подій, стоючи ближче до них, ніж Ви” [4; 1].

Миколу Шлемкевича ще не знають в Україні як публіциста, редактора “Листів до Приятелів”. Хоча окремі згадки про його діяльність вже з'явилися в українській пресі.

Про повернення в українську культуру імені Миколи Шлемкевича (серед інших вагомих постатей) зазначає у своїй статті “Ім'я гелленів: Про національний характер українців” публіцист, учений Стефанія Андрусів [5; 111].

У 1987 році в часописі “Сучасність”, який тоді ще виходив у Мюнхені, з'явилася публікація Остапа Тарнавського — “Світоглядова публіцистика Миколи Шлемкевича” [6].

У ній йдеться про те, як Микола Шлемкевич розумів публіцистику — «це одна з ділянок духової культури, споріднена з наукою, мистецтвом, релігією, але не одна з них» [6; 66], а також згадано про Миколу Шлемкевича як видавця часопису “Листи до Приятелів”, — чи не єдиного незалежного журналу.

Наче продовжуючи добру традицію — публікувати матеріали про світочів духа, журнал "Сучасність" подає дослідження Сергія Грабовського "Українська людина та українське буття", в якому порушується проблема методології філософського розмислу [8].

Про Миколу Шлемкевича згадує у вступній статті до книги публіцистики Івана Багряного Іван Дзюба [9; 11]. Три статті Юрія Лавріненка — про Тодося Осьмачку, Євгена Маланюка та Івана Багряного, що публікувалися свого часу в журналі Миколи Шлемкевича "Листи до Приятелів", вміщено в "Хрестоматії української літератури та літературної критики ХХ ст. (у чотирьох книгах)" — "Українське слово", що побачила світ у видавництві "Рось" протягом 1994-1995 років.

Серйозним дослідником української еміграції зарекомендував себе Володимир Троцинський [10], який дав детальний аналіз тенденцій розвитку політичних процесів серед еміграції міжвоєнного періоду, що передус у часі публіцистичної діяльності Миколи Шлемкевича у США, зокрема, виданню журналу "Листи до Приятелів".

У роботі над дослідженням дисертантові допомогли праці Степана Вовканича [11, 12, 13], предмет зацікавлення якого — визначення системи критеріїв елітарності, українська специфіка теорії еліт.

На спеціальну увагу заслуговує книжка Аркадія Животка "Історія української преси" [14], у якій хронологічно поданий матеріал творить будову історичної правди про постання та розвиток української преси від початку ХІХ-го до 40-х рр. ХХ століття.

Вагомою є праця Ольгерда Іпполіта Бочковського та Степана Сірополка [15], в якій викладено основи наукової теорії журналізму.

Грунтовний аналіз низки проблем, що мають пряме або опосередковане відношення до вивчення публіцистичної діяльності Миколи Шлемкевича періоду виходу часопису "Листи до Приятелів", екстраполяції його висновків на українську перспективу, реалій незалежної України в галузі журналістики, міститься у дослідженнях Йосипа Лося [16, 17, 18], Анатолія Москаленка [2, 19], Володимира Шкляра [19, 20, 21], Олександра Мукомели [20, 21].

Серед праць, які різною мірою спричинились до створення даного наукового дослідження, — книги Володимира Здоровеги [20, 23] та Василя Лизанчука [24].

Водночас у процесі дослідження було використано історико-статистичний нарис Юрія Тернопільського [25], в якому дати, цифри, назви свідчать про становище української преси від часу її зародження до 40-х рр. нашого століття

— як в Україні, так і за кордоном.

Дбаючи про українську націю, намагаючись плекати її високу духовність, публіцисти в "Листах до Приятелів" постійно проектували, як відібується ті чи інші події на майбутньому українського народу. Публіцисти намагалися "випалювати розпеченим залізом" ненависть один до одного і до інших, ратували за історичну справедливість.

У цьому й полягає сенс публіцистики часопису "Листи до Приятелів", головним редактором і головним натхненником якого був Микола Шлемкевич: у вихованні українця в душі любові до ближнього і до своєї Батьківщини, в повазі до загальнолюдських вартостей. Як видно з огляду літератури, до цього часу ніхто не створив дослідження (бодай — неповного) про характер, особливості та завдання часопису "Листи до Приятелів", а у зв'язку з цим — і про роль у ньому головного редактора часопису — Миколи Шлемкевича.

Отже, нашим завданням було осмислити (при допомозі Миколи Шлемкевича) національно-визвольні змагання українського народу в 1917-1920 роках; подати читачам філософські та політичні доктрини, що флюктували на той час у світі, ввівши їх таким чином у дискурс світових політичних подій, філософських проблем; показати, проаналізувати роль західних демократій у виробленні життя у своїх країнах, а також — у створенні нового світового порядку.

Наше завдання полягає також у тому, щоб оцінити, до певної міри, ступінь передбачливості авторів "Листів до Приятелів", їх трактування моральності західних демократій.

Під час дослідження автор спирається на широку джерельну базу — 360 друкованих аркушів тексту "Листів до Приятелів".

Хронологічні рамки — 1953-1967 роки, протягом яких часопис виходив у світ.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що в ній уперше в українському пресознавстві зроблено спробу всебічно окреслити внесок М. Шлемкевича як публіциста в духовну скарбницю українського народу.

Теоретико-методологічною базою дисертаційного дослідження послужили праці, дослідження, твори І.Франка, Б.Кістяківського, М.Грушевського, В.Винниченка, М.Шлемкевича, Є.Сверстюка, А.Тойнбі, Х.Ортеги-і-Гасета, І.Берліна, Ю.Липи, К.Паньківського, Є.Маланюка, І.Лисяка-Рудницького, Я.Дашкевича, І.Бочковського, Й.Лося, З.Бжезінського, В.Стуса, І.Дзюби, В.Мороза, Ю.Бадзя, М.Жулинського, О.Пахльовської, О.Гриніва, С.Вовканича, С.Андрусів, Р.Кіся.

Основні ідеї дисертації відбиті в ряді публікацій, у виступах на наукових конференціях, а також у спецкурсах, проведених на факультеті журналістики Львівського державного університету імені Івана Франка.

Оскільки в дисертаційному дослідженні йдеться як про загальнополітичну ситуацію і духовно-моральну сферу в світі, так і про ситуацію в сучасній Україні, очевидно є його **практична цінність**. Висновки дисертації можуть стати у пригоді сучасним політичним діячам і тим, хто тільки стає на стежку громадсько-політичної роботи і хоче пізнати свою історію, і, звичайно ж, науковцям, професійним журналістам.

Ії матеріали можна використати як базові для створення спецкурсів для студентів факультетів журналістики, вони здатні істотно доповнити лекції з базового курсу української публіцистики ХХ століття.

Структура роботи. Дисертація складається із **Вступу, трьох розділів та Висновків**.

У **Вступі** окреслюється проблематика роботи, з'ясовуються **особливості** часопису "Листи до Приятелів", центристський підхід Миколи Шлемкевича до стосунків з різними політичними організаціями в діаспорі, подається стислий огляд літератури, присвяченої Миколі Шлемкевичу та його часопису. Обґрунтовується доречність вибору публіцистом для духовного і політичного виховання українців у діаспорі саме унікального видання — часопису, який став, по суті, енциклопедією знань про тенденції розвитку світу.

У **першому розділі** "Осмислення національно-визвольних змагань українського народу на сторінках часопису "Листи до Приятелів" розглядається суто український компонент стану української нації. Йдеться, передусім, про осягнення того, що сталося в 1917-1921 роках, — про поразку національно-визвольних змагань.

Національно-культурний організм як складова великої системи — людства — опинився **наче в прострації**. Що сталося? Чому українці програли змагання за свою незалежну державу? Чи довго триватиме протистояння двох ідеологій, двох систем? Чи "вічною" є більшовицька система, що запанувала силою в Україні?

Виникала, отже, маса запитань, на які українська еліта повинна була давати відповіді.

Микола Шлемкевич, передусім, констатує: винні ми самі, що не зуміли утримати своєї державності — забагато амбіцій було у лідерів, забагато апломбу, а часом — звичайного отаманства. Долили масла до вогню і оунівці, які, за словами Томи Лапичака, віддавали перевагу нестримному волон-

таризму і сліпому динамізму [26; 10-11].

"Впираємся" у психологію провідників нації. Про це дуже багато говориться на сторінках часопису.

Далі у дослідженні розглядаються аспекти нинішньої політичної боротьби в Україні, розгортається порівняльна картина в її тричасовому вимірі: події 1917-1921 років; сучасна для Миколи Шлемкевича ситуація у світі (1950 — 1960-ті роки); здійснення прогнозів видавця і публіциста вже у наші дні в Україні.

Скажімо, Микола Шлемкевич постійно стежить за тим, щоб ООН і США з повагою ставилися до права, щоб вони були вирішальною, але — справедливою, силою в світі: "Для України це особливо важне, — підкреслює головний редактор часопису. — Для неї з її чистою і справедливою справою це була б надія і запорука, що після розвалу нинішньої московської імперії Україна знову не стала б побоевищем у війні всіх проти всіх" [27; 15].

Ситуація в 1997 році з укладанням широкомасштабної угоди з Росією, угоди з НАТО "Партнерство заради миру", Хартії про Особливе партнерство між Україною і НАТО, свідчить: стовідсоткову рацію мав у 1956 році Микола Шлемкевич. Отже, провідники нації — урядові чи й духовні — дуже часто є чутливими сейсмографами, які фіксують ситуацію в нації як у даний момент, так і в майбутньому — прогножуючи її на роки.

У *другому розділі* "Політичні і філософські доктрини ХХ століття на сторінках часопису "Листи до Приятелів" і їх вплив на хід історії" розглядається, як видно з самого заголовку розділу, політичні та філософські доктрини, які публікувалися в журналі з тим, щоб читачі мали змогу осмислити досвід історії, спроектувавши його на свою націю.

У *підрозділі 2.1*. "Прагматизм ліберальної демократії: множинність його аспектів" з'ясовуються особливості ліберальної демократії, вказується на її "плюси" та "мінуси", подаються приклади того, як часом в рамках вказаного прагматизму дивом співіснують подвійні стандарти.

По-перше, Микола Шлемкевич чітко вказує: "Не сила комунізму, але слабкість вільного світу є причиною росту советської потуги. Перестарілі імперіялістичні мрії й моральний розклад — це головні союзники Кремля в поході до опанування світу" [28; 3].

Через десятки років з'ясувалося: між ССРР і США були "додаткові" домовленості, а точніше — існували конкретні пункти щодо поділу світу на сфери впливу. Виявляється, в рамках тих сфер впливу кожна з сторін могла проводити ту політику, яка їй заманеться. Головне, аби був спокій, рівновага між системами. А що страждають народи під колоніальним ярмом на одній

шостій світу. — це не дуже обходило США. До речі, ці подвійні стандарти дуже часто проявляються і нині, зокрема, стосовно України.

Моральне і матеріальне в країнах ліберальної демократії — про це також ідеться у другому розділі.

Чимало місця відводиться в часописі релігії, як у рамках філософських теорій, так і у її функціонуванні в суспільстві ліберальної демократії.

У підрозділі 2.2. **“Осмислення сенсу життя на сторінках часопису “Листи до Приятелів” через призму різних політичних та філософських систем”** коротко відтворено тексти найповажніших філософів та політиків, ідеї яких впливали на формування стосунків у світі і мусили бути опрацьовані українським читачами. На базі досліджень і українських філософів разом з ними намагаєшся з'ясувати: звідки береться у нашій державі корупція? чому етика не супроводжує дії та вчинки державців України?

Третій підрозділ — 2.3. **“Досвід історії — власної і чужої — для втілення самоздійснення нації”** дещо на новому витку знову змушує замислюватися: чому не враховуємо помилок — і своїх, і чужих? Збагачені філософськими, політичними доктринами, які використовував Микола Шлемкевич для утвердження в свідомості українців невинності руху вперед, потреби працювати задля блага майбутньої України, читачі “Листів до Приятелів” дуже часто задавали видавцеві гострі запитання, на які він мужньо давав відповіді на шпальтах часопису. На жаль, порівнюючи ситуацію в Україні кінця ХХ століття, не можеш позбутися відчуття, що в нашій ментальності мало що змінилося.

Третій розділ роботи **“Західна демократія та її екстраполяція на українську перспективу”** присвячена встановленню українців у західну демократію, в ліберально-демократичний менталітет.

Свого часу ^{Микола} Микола Грушевський писав про Америку: “Ся країна для нашої будущини, безсумнівно, матиме величезне значення... сей народ може дуже багато в чому навчити наші кадри робітників і діячів”. [30; 150]..

Правильно писав наш видатний історик. Мусимо вчитися в американців. Але — мати власну голову. З одного боку, незвичайний розвиток науково-технічного прогресу. З іншого — одніманітність, масовий психоз, нечитання книг, неспівчужання один одному, бандитизм, наркотики, ненависть... Микола Шлемкевич дає змогу виступити на сторінках часопису усім, хто вболіває за долю України, за долю цивілізації. Але — цивілізації одуховленої, а не змеханізованої, зістандартизованої.

Для аргументованості “залучені” і Іван Франко, і Гаяр де Шарден, і

Г.Сковорода, і П. Юркевич. До певної міри, протистоять один одному Д.Донцов і В.Липинський.

Не втомлюється повторювати (вже — нині) Є.Сверстюк: де б не був український інтелігент, — він має обов'язок високого служіння — ідеї національній, Україні.

Особливо дбав Микола Шлемкевич про виховання молоді, про те, щоб вона "завойовувала" міста — як в країнах поселення, так і в Україні (мріяв про це).

Тим, кому тяжко бути жертвними, варто було б прочитати "Листи до Приятелів" Миколи Шлемкевича, який, по суті, здійснив подвиг, видаючи цей часопис і наполегливо поширюючи його серед діаспори.

У **Висновках** зроблено підсумок міркувань про прогностичне спрямування матеріалів часопису "Листи до Приятелів".

По-перше, Микола Шлемкевич зруйнував фальшиві стереотипи, за якими на перше місце творці мас-медіа виставляли (і продовжують виставляти) сенсацію, скандал, страх, смерть, секс — про що згодом напише дослідник німецької "Більд" — Гюнтер Вальраф.

По-друге, мало було в світі таких часописів, які б у бездуховному матеріалістичному середовищі на Заході вміщували б виклад філософських політичних систем, знайомили б пересічного (підкреслюємо) читача з літературою, мистецтвом, історією.

По-третє, Микола Шлемкевич разом зі своїми однодумцями прилучав українців у діаспорі до демократичних засад, на яких усе ж базувалося спільне життя в країнах Заходу.

Публіцист постійно підкреслював: від духовних цілей і моральних цінностей "відрізана" і людина в тоталітарних суспільствах, і в демократичних, якщо не бачитиме нічого в своєму житті, окрім матеріальної вигоди. Там "відтинає" суспільство, система; тут — сама людина за допомогою байдужої до духовності системи.

Слід відзначити і прогностичну спрямованість більшості матеріалів Миколи Шлемкевича і його однодумців.

Нинішні політики, науковці, журналісти можуть чимало корисного взяти для себе з часопису Миколи Шлемкевича. Як почерпнути нові факти, так і навчитися відстоювати українську націю, давати надію на самоздійснення нації — але робити це об'єктивно, толерантно, професійно. Для духовного, політичного життя українського народу це дуже важливо. Передусім — для утвердження держави.

Основні положення дисертації
відбиті в таких публікаціях:

1. Залізняк Б. Образ української етнополітики 1950—60-х років на еміграції, бачення перспективи та реалії незалежної України // Народознавчі зошити. — 1997. — Ч. 10. — С. 237-244 (0,95 арк.).
2. Залізняк Б. Осмислення сенсу життя через призму різних систем на сторінках часопису Миколи Шлемкевича "Листи до Приятелів" // Слово і час. — 1997. — Ч. 10. — С.
3. Залізняк Б. Чи потрібна Україні ліберальна демократія? — Львів, 1997. — 18с. (1,7 арк.).
4. Залізняк Б. "Листи до Приятелів" Миколи Шлемкевича і наше сьогодні // Універсум. — 1997. — Ч. 9-10. — С.30-33 (0,73 арк.).
5. Залізняк Б. Чи потрібна Україні ліберальна демократія?: "Листи до Приятелів" Миколи Шлемкевича// Дзвін. — 1997. — Ч.7. — С.113-118 (0,75 арк.).

Примітки

1. Шкляр В. Українська журналістика в контексті світової. — У зб.: Українська журналістика в контексті світової. — К., 1997. — С.4-12.
2. Москаленко А. Два кити. — К.: Школяр, 1997. — 36с.
3. Листи до Приятелів. — 1966. — Кн.11-12. — 66с.
4. Листи до Приятелів. — 1953. — Ч.1. — 8с.
5. Андрусів С. Ім'я Гелленів: Про національний характер українців// Дзвін. — 1993. — Ч.10-112. — С.110-115.
6. Тарнавський О. Світоглядова публіцистика Миколи Шлемкевича// Сучасність. — 1987. — Ч.12. — С.65-68.
7. Там само.

8. Грабовський С. Українська людина та українське буття// Сучасність. — 1997. — Ч.3. — С.116-145.

✓ 9. Багряний Іван. Публіцистика. — К.:Смолоскип, Фундація імені Івана Багряного, 1996. — 856 с.

10. Трощинський В. Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище. — К., Інтел, 1994. — 258с.

11. Вовканич С. Універсалізм чи інтернаціоналізм науки?// За вільну Україну. — 1996. — 16 січ.

12. Вовканич С. Для нації цінніша еліта, аніж валюта// Молода Галичина. — 1996. — 5 верес.

13. Вовканич С. Пліуралізм еліт і універсалізм елітарності// Універсум. — 1996. — Ч.1-2. — С.11-13.

14. Животко А. Історія української преси. — Мюнхен, 1989-90. — 334 с.

15. Бочковський І.О., Сірополко С. Українська журналістика на тлі доби. — Мюнхен, 1993. — 204 с.

✓ 16. Лось Й. Congitio sine que non!// Дзвін. — 1993. — Ч.1. — С.80-87.

✓ 17. Лось Й. Моральна енергія нації// Шлях перемоги. — 1997. — 15, 22 трав., 12 черв.

18. Лось Й. Сенс історії — моральний прогрес// Свобода народів. — 1996. — Ч.5. — С.12-22.

✓ 19. Сучасна українська журналістика. — К.: Школяр, 1997. — 54 с.

20. Українська журналістика в контексті світової. — К., 1997. — 100с.

✓ 21. Шкляр В., Мелещенко О., Мукомела О., Паримський І. Українська журналістика: вчора, сьогодні, завтра. — К., 1996. — 167 с.

22. Здоровега В. Слово тоже есть дело. — М.: Мысль, 1979. — 173 с.

23. Здоровега В. Питання психології публіцистичної творчості. — Львів, 1982. — 63 с.

24. Лизанчук В. Навічно кайдани кували. — Львів: Інститут народознавства НАН України, 1995. — 415с.

✓ 25. Тернопільський Ю.Л. Українська преса з перспективи 150-ліття. — Джерзі ситі: Видавництво М.П.Коць, 1974. — 174с.

26. Листи до Приятелів. — 1958. — Ч.12. — 20с.

27. Листи до Приятелів. — 1956. — Ч.12. — 16с.

28. Листи до Приятелів. — 1954. — Ч.3. — 10с.30. Листи до Приятелів. — 1955. — Ч.1. — 12с.

✓ 29. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть. — К., 1991. — 240с.

Залізник Б. В. Прогностичне спрямування проблем духовного і політичного самоздійснення нації у публіцистиці часопису "Листи до Приятелів", — Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.01.08. — журналістика. — Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, 1997.

Дисертацію присвячено часопису Миколи Шлемкевича "Листи до Приятелів", унікальному виданню, що виходило у 1953-1967 роках у США, в якому автори ставили собі завдання готувати українців до важливої справи — побудови незалежної України. Часопис унікальний тим, що, по-перше, це своєрідна енциклопедія знань про тенденції розвитку світу, по-друге, проповідував національну демократію, по-третє, розповсюджувався в чужому інформаційному просторі.

Публіцистика Миколи Шлемкевича є складовою частиною української національної журналістики ХХ століття, вона відзначається оригінальними теоретичними і практичними підходами до моделювання аргументації, постановки кардинальних проблем розвитку людини і суспільства, елегантною формою реалізації задуму.

Ключові слова: нація; самоздійснення нації; християнські засади, національна демократія, українська еміграція, ліберальна демократія, власні сили.

Залізник Б. В. Прогностическая направленность проблем духовного и политического самоутверждения науки в публицистике журнала "Письма к Друзьям." — Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата филологических наук по специальности 10.01.08 — журналистика. — Институт журналистики Киевского национального университета имени Тараса Шевченко, Киев, 1997.

Диссертация посвящена журналу Микола Шлемкевича "Письма к Друзьям", уникальному изданию, которое выходило в 1953-1967 годах в США, в котором авторы ставили перед собой задачу готовить украинцев к важному делу — созданию независимой Украины. Журнал уникален тем, что, во-первых, — это своего рода энциклопедия знаний о тенденциях мирового развития, во-вторых, пропагандировал национальную демократию, в-третьих, распространялся в чужом информационном пространстве.

УДК 82.88.01
Публіцистика Миколи Шлемкевича являється складовою частиною української національної журналістики ХХ століття, вона відрізняється оригінальними теоретическими і практическими підходами до моделювання аргументації, постановки кардинальних проблем розвитку людини і суспільства, елегантної формою реалізації задуму.

Ключевые слова: нація, самоутвердження нації, християнські заповіді, національна демократія, українська еміграція, ліберальна демократія, власні сили.

Zaliznyak B. V. Prognostic tendency of the problems of spiritual and political self-realization of the nation in the publications of the cronicle "Letters to Friends" — Manuscript.

Dissertation for awarding Candidate Degree (Philology). Speciality 10.01.08. — Journalism. — The institute of Journalism of Kyiv national university by Taras Shevchenko, Kyiv, 1997.

The Dissertation is devoted to studying Mykola Shlemkevych's cronicle "Letters to Friends", a unique edition published in 1953-1967 in the USA in which the authors set the aim of preparing the Ukrainian for the important cause of independent Ukraine construction. The cronicle is unique for some reasons. Firstly, it is a kind of encyclopaedia reflecting the tendencies of the world development; secondly, it propagated the national democracy ideas; thirdly, it was spread in an alien information space.

Mykola Shlemkevych's publicistic works are part and parcel of Ukrainian journalism of the 20th century. They are remarkable for originality of theoretical and practical approaches to argument modelling, raising crucial problems of the development of a personality and the society, elegant form of revealing the message.

The key words: nation; self-realization of the nation; Christian institutions; national democracy; Ukrainian emigration; Liberal democracy; self-reliance.

Підписано до друку 17.11.1997. Формат 60х90 1/16, Обл. - вид. арк. 1,08.
Наклад 120. Зам. № 320

Друкарня УАД.
290005, м. Львів, вул. Личаковська, 3

435025

